

ศึกษาวิเคราะห์อิทธิบาท 4 ที่มีผลต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของ
นักเรียนในโรงเรียนอุบลรัตน์ราชกัญญาราชวิทยาลัย ตำบลบางแก้ว
อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

An Analytical study of Four Iddhipada Effecting Moral Development Ubonrat
Ratchakhanya College, Bang Kaew Sub-District, Nakhon Chaisri District
Nakhon Pathom

พระพงศธร ลับเลิศลบ

Phra Pongsathon Lablerdlob

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Email: journalmcirk@gmail.com

Received July 20, 2019; Revised July 26, 2019; Accepted September 20, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ 3 ประการดังนี้ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องอิทธิบาท 4 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท 2) เพื่อศึกษาแนวคิดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม 3) เพื่อวิเคราะห์อิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่ดีตามแนววิถีพุทธของโรงเรียนอุบลรัตน์ราชกัญญาราชวิทยาลัย ตำบลบางแก้ว อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นตอนต้นโรงเรียนอุบลรัตน์ราชกัญญาราชวิทยาลัย ตำบลบางแก้ว อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จำนวน 235 คน โดยใช้การเปิดตารางการสุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างที่ 148 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การทดสอบค่าเอฟ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อย

ผลการวิจัยพบว่า

1. แนวคิดเรื่องอิทธิบาท 4 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวม 3.85 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการประพฤติตน

เป็นคนดี ด้านความรับผิดชอบต่อบรรยากาศ ด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียน และด้านความรับผิดชอบต่อชุมชนและประเทศชาติตามหลักอิทธิบาท 4 อยู่ในระดับมาก

2. แนวคิดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยจำแนกข้อมูลตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่านักเรียนที่มี เพศ ชั้นเรียน อายุ อาชีพผู้ปกครอง สถานภาพของผู้ปกครอง มีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนอุบลรัตนราชกัญญาราชวิทยาลัย ตำบลบางแก้ว อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนนักเรียนที่มี เกรดเฉลี่ยสะสม มีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนอุบลรัตนราชกัญญาราชวิทยาลัย ตำบลบางแก้ว อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. วิเคราะห์อิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่ดีตามแนววิถีพุทธของโรงเรียนอุบลรัตนราชกัญญาราชวิทยาลัย ตำบลบางแก้ว อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่าด้านการศึกษา ด้านการประพฤติตนเป็นคนดี ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน และด้านความรับผิดชอบต่อชุมชนและประเทศชาติตามหลักอิทธิบาท 4 ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนบุคคล เพศ ชั้นเรียน อายุ อาชีพของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และสถานภาพของผู้ปกครอง อย่างไรก็ตาม การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนอุบลรัตนราชกัญญาราชวิทยาลัยทั้ง 5 ด้าน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับเกรดเฉลี่ยสะสม

คำสำคัญ: อิทธิบาท 4; การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม; นักเรียน

Abstract

This quantitative research has three objectives as follows: (1) to investigate the 4 *Iddhipada* in the Theravadan Buddhism; (2) to investigate the concept of the ethical virtues development; and (3) to analyze the 4 *Iddhipada* affecting the ethical virtues Development through the Buddhist Ways in the Princess Ubolratana Rajakanya's College, Bang Kaew Sub-District, Nakhon Chai Sri: District Nakhon Pathom Province.

This survey-focused quantitative research had been conducted with its 235 junior student population based on Taro Yamane sampling table and 148 samples were randomized. The statistical analysis applications were frequency, percentage, mean, standard deviation (SD), T-Test, F-Test, One-Way Anova and Least Significant Difference (LSD).

The research findings shown:

1. All the 5 aspects in the concept of the 4 *Iddhipada* (the Four Paths of Accomplishment) in the Theravada Buddhism, by overview, were 3.85 levels. By each aspect, it was found that as of education, it earned moderate level where as moral conduct, responsibility

for family, responsibility for the school and responsibility for community and the nation through the 4 *Iddhipada* were at high levels.

2. It was found with the concept of ethical virtues development distributed by personal data that students with sex, class levels, age, parental careers, and parental statuses had no difference in their ethical virtue development. The hypotheses were therefore rejected. On the contrary, by GPAs, students had differences in their ethical virtues development. The hypothesis was then retained.

3. In analyzing the 4 *Iddhipada* affecting ethical virtues development through the Buddhist Ways in the Princess Ubolratana Rajakanya's College; it was found that education, moral conduct, responsibility for family, responsibility for the school and responsibility for community and the nation through the 4 *Iddhipada* has no relationship with sex, class levels, age, parental careers, and parental statuses. However, in all the five aspects of ethical virtue development had positive relationship with their GPAs.

Keywords: Four Iddhipada; Effecting; Moral Development

บทนำ

การพัฒนาประเทศนั้นสิ่งที่สำคัญและเป็นหัวใจหลักของการพัฒนา คือแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554) ยึดคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาที่จะให้ความสำคัญในการเปิดโอกาสให้กับทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ นอกจากนี้ยังมีความเกี่ยวเนื่องกันในความสำคัญของการพัฒนาในระบบราชการและข้าราชการ หลักของคุณธรรมในทางพระพุทธศาสนา พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2542) ได้กล่าวถึงหลักความสำเร็จ หรือการปฏิบัติธรรมตามหลักธรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในกิจการนั้น เรียกว่า อิทธิบาท ซึ่งมี 4 ข้อ คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาที่กล่าวถึงหลักธรรมที่ควรนำมาปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา อาทิ สุทธิ ทองประดิษฐ์ (2533) กล่าวถึงหลักธรรมในการครองงาน ได้แก่ อิทธิบาท 4 ซึ่งสอดคล้องกับปราชญา กล้าพจัญญ์ และสมศักดิ์ คงเที่ยง (2544) ซึ่งกล่าวถึงหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับหลักการบริหาร ได้แก่ อิทธิบาท 4 ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ซึ่งจากจุดเน้นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ประกอบกับแนวคิดของนักการศึกษาดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปเป็นแนวคิดได้ว่าหากผู้บริหารสถานศึกษานำหลักธรรมอิทธิบาท 4 มาใช้ในการบริหารงาน

ในสถานศึกษา ก็จะทำให้งานต่าง ๆ ในขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษาประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี

พญงค์ดี จันทรสุนทร (2542) ได้กล่าวถึงการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คุณธรรม จริยธรรม ต้องเริ่มตั้งแต่เด็ก เพราะเด็กจะต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไปจะได้ดำรงชีวิตได้ในสังคมอย่างมีความสุข เนื่องจากเหตุผลที่ว่า ถ้าประชากรของประเทศมีคุณภาพ คือมีความรู้ ความสามารถ ความเฉลียวฉลาด มีความอดทน ขยันขันแข็งในการทำงาน มีวิจรรณญาณในการปรับเปลี่ยนสิ่งต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ มีสุขภาพพลานามัยที่แข็งแรงสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ตลอดจนมีคุณธรรม คือ เป็นผู้ที่มีศีลธรรม ตลอดจนมีวัฒนธรรม ระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญู กตเวทิตา ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สถาบันที่มีส่วนในการแก้ปัญหา พัฒนาสร้างเสริม และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่เด็กนั้น คือสถาบันการศึกษา

ในช่วงเวลาที่ผ่านมาพระสงฆ์ได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากขึ้น กระทรวงศึกษาธิการ (2550) กล่าวไว้ว่า การศึกษาที่จะเน้นให้นักเรียนมีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) ด้านความรับผิดชอบ 2) ด้านความซื่อสัตย์ 3) ด้านความมีน้ำใจเสียสละ 4) ด้านความประหยัด 5) ด้านความมีระเบียบวินัย 6) ด้านความสามัคคี 7) ด้านความอดทนอดกลั้น และ 8) ด้านความยุติธรรม ถึงแม้ปัจจุบันโรงเรียนจะจัดการเรียนการสอนตามมาตรฐานดังกล่าวเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ก็ตาม แต่โดยทั่วไปยังมีสถานการณ์ที่ชี้ให้เห็นว่า ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาเยาวชนให้มีคุณภาพ คุณธรรม และจริยธรรม เด็กและเยาวชนไทยจำนวนไม่น้อยยังมีพฤติกรรมไม่เป็นไปตามหลักคุณธรรม จริยธรรม ตัวอย่างเช่น เด็กนักเรียนและเยาวชนขาดความตั้งใจ เอาใจใส่ต่อการเรียนการสอน จากโรงเรียน มาเรียนสาย แต่งตัวไม่สุภาพเรียบร้อย ขาดความใฝ่รู้ใฝ่เรียน หลบหนีไม่เข้าเรียน ขาดระเบียบวินัย พูดจาไม่สุภาพเรียบร้อย ขาดความเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม ไม่เคารพเชื่อฟังต่อพ่อแม่ครูอาจารย์ เด็กนักเรียนทะเลาะเบาะแว้งกัน การติดยาเสพติด ประพฤติผิดในทางเพศ รวมอีกทั้งในปัจจุบันอำเภอนครชัยศรี มีเด็กนักเรียนอีกไม่น้อย ที่มีพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันฉันท์สามีภรรยา แต่อยู่ในวัยเรียนก็ไปเรียนได้ตามปกติโดยที่ไม่มีความรู้สึกอะไรใช้ชีวิตเหมือนนักเรียนทั่วไปหลังเลิกเรียนแล้วจึงใช้ชีวิตแบบสามีภรรยากันไปเหมือนผู้ใหญ่ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ จะนำมาซึ่งปัญหาสังคมในอนาคต เช่น ปัญหาการทำแท้ง การหย่าร้าง การสำส่อนทางเพศ การตั้งครรภ์โดยไม่พึงประสงค์ เป็นต้น ส่อให้เห็นว่าการเรียนการสอนในเรื่องนี้ของครูยังไม่บรรลุตามที่คาดหวัง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้เรียนยังไม่เกิดความรู้ ความเข้าใจและศรัทธาในการนำ จริยธรรมไปประพฤติปฏิบัติตาม

ด้วยสาเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจะต้องนำสิ่งที่ได้จากการศึกษาในสาขาพระพุทธศาสนา ไปพัฒนาในด้านการศึกษาและอื่น ๆ รวมถึงในฐานะของพระสงฆ์ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียน โดยตรงจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นช่วงอายุที่สามารถเรียนรู้ ร่วมกิจกรรม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ รวมถึงความเหมาะสมของวุฒิภาวะ

พัฒนาการด้านต่าง ๆ ดังนั้นการศึกษาจากกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ การเป็นผู้รู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบ การพัฒนาความสามารถด้านการเรียนและทางสังคม การรู้จักทำงานในหน้าที่อย่างจริงจัง และเป็นการเตรียมตัวเพื่อรับบทบาททางสังคมและมีการทำงานร่วมกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนอยู่มาก มีพระสงฆ์เข้าไปทำการสอนในโรงเรียนมาก มีโอกาสที่จะป้องกันแก้ไขปัญหาต่างกล่าว และพัฒนาเด็กนักเรียนและเยาวชนให้ได้รับการศึกษาที่สมบูรณ์พร้อมทั้งทางกายและจิตใจได้ เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยมาเป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณธรรม จริยธรรมและมีความรู้ โดยพระสงฆ์สามารถนำคนในสังคมไปสู่ความเจริญทางปัญญาได้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อมีการรับรู้ ได้ความรู้ เพิ่มทักษะ และเจตคติ ด้วยวิธีเรียนต่างๆให้เกิดการพัฒนาตนเองขึ้นในรูปแบบใหม่ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต และวิถีแห่งการเรียนรู้ เพื่อปลูกฝัง จริยธรรม ของเยาวชนและคนในชุมชนให้เป็นคนดีมีคุณธรรมสามารถเพื่อร่วมกันพัฒนาประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องอิทธิบาท 4 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาแนวคิดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
3. เพื่อวิเคราะห์อิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนอุบลรัตนราชกัญญาราชวิทยาลัย ตำบลบางแก้ว อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนอุบลรัตนราชกัญญาราชวิทยาลัย อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จำนวน 235 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสุ่มจากกลุ่มประชากรของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอุบลรัตนราชกัญญาราชวิทยาลัย อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จำนวน 148 คน จากจากจำนวนประชากร 235 คน ซึ่งเป็นกลุ่มศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ โดยการเปิดตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างสำเร็จรูปของ (Taro Yamane) (สุจิตรา บุญยรัตน์พันธุ์, 2557) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อใช้ในการจัดเก็บข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีขั้นตอนลักษณะการสร้างเครื่องมือ ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

- 1) ศึกษาหลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับอิทธิบาท 4 ที่มีผลต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมจากเอกสารและผลงานการวิจัยที่เคยมีผู้ดำเนินการวิจัยเอาไว้
- 2) กำหนดกรอบ แนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย
- 3) กำหนดวัตถุประสงค์ ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย โดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
- 4) สร้างเครื่องมือ
- 5) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ สร้างแบบสอบถาม (ผู้วิจัยปรับปรุงต้นฉบับจาก นายบัญชา ท่าทอง, 2556) เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข
- 6) นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่จะดำเนินการวิจัยเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
- 7) ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัย
- 8) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการศึกษาวิเคราะห์เรื่องอิทธิบาท 4 ที่มีผลต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนอุบลรัตน์ราชกัญญาราชวิทยาลัย ตำบลบางแก้ว อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทของนักเรียนในการพัฒนาจริยธรรม เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยโดยจัดแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วยข้อความถามมีจำนวน 4 ข้อคำถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ชั้นที่กำลังศึกษา ผลการเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสงฆ์ในการพัฒนาจริยธรรมโดยจัดทำเป็นแบบสอบถามตามมาตรารวัด ประเมินค่า 5 ระดับ ซึ่งมีคำถามว่า มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยจัดแบ่งเป็น 1 กลุ่ม คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนในการพัฒนาจริยธรรม โดยจัดเป็น 5 ด้าน คือ

- 1) ด้านการศึกษา
- 2) ด้านการประพฤติตนเป็นคนดี
- 3) ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว
- 4) ด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียน และ
- 5) ด้านความรับผิดชอบต่อชุมชนและประเทศชาติ

โดยมีข้อคำถามจำนวน 46 ข้อ ซึ่งมีลักษณะเป็น มาตราส่วนประเมินค่า (Numerical Rating Scale) โดยมี 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

มากที่สุด	เท่ากับ 5	คะแนน
มาก	เท่ากับ 4	คะแนน
ปานกลาง	เท่ากับ 3	คะแนน
น้อย	เท่ากับ 2	คะแนน
น้อยที่สุด	เท่ากับ 1	คะแนน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire)

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

2) หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) 0.926

การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล ไปถึงผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ อำเภอนครชัยศรี ที่ใช้ในการวิจัย

2. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามด้วยตนเองไปยังกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 ชุด โดยนำแบบสอบถามไปแจกแก่นักเรียนในพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย โดยผู้วิจัยจะรอรับแบบสอบถามกลับคืนเอง

3. ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบในแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนา การศึกษาวิเคราะห์เรื่องอิทธิบาท 4 ที่มีผลต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนอุบลรัตน์ราชกัญญาราชวิทยาลัย ตำบลบางแก้ว อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ตามความคิดเห็นของนักเรียน และแนวทางการปรับปรุงการพัฒนาจริยธรรม สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐานการวิจัย เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอนครชัยศรี สถิติที่ใช้คือการทดสอบค่าที (T- Tes) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F – Test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Anova) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีค่าแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheff') โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง 148 คน ในการศึกษาแบ่งเป็นชายจำนวน 117 คน (ร้อยละ 79.1) และเพศหญิง 31 คน (ร้อยละ 20.9) ส่วนใหญ่ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 65 คน (ร้อยละ 43.9) รองลงมาคือ มัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 45 คน (ร้อยละ 30.4) และมัธยมศึกษาที่ 3 จำนวน 38 คน (ร้อยละ 25.7) ส่วนใหญ่มีอายุ 14 ปี จำนวน 55 คน (ร้อยละ 37.2) รองลงมา คือ อายุ 15 ปี จำนวน 38 คน (ร้อยละ 25.7) อายุ 13 ปี จำนวน 37 คน (ร้อยละ 25) อายุมากกว่า 15 ปี จำนวน 13 คน (ร้อยละ 8.8) และอายุมากกว่า 12 ปี จำนวน 5 คน (ร้อยละ 3.4) ส่วนใหญ่ มีเกรดเฉลี่ยสะสม 2.01 – 3.00 จำนวน 72 คน (ร้อยละ 48.6) รองลงมาคือ เกรดเฉลี่ยสะสม 3.01 – 4.00 จำนวน 61 คน (ร้อยละ 41.2) และเกรดเฉลี่ยสะสม 1.00 – 2.00 จำนวน 15 คน (ร้อยละ 10.1) ส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพรับจ้าง จำนวน 78 (ร้อยละ 52.7) รองลงมาคือ อาชีพพนักงานบริษัท จำนวน 33 คน (ร้อยละ 22.3) อาชีพธุรกิจส่วนตัวจำนวน 20 คน (ร้อยละ 13.5) เกษตรกรรมจำนวน 10 คน (ร้อยละ 6.8) และอาชีพรัฐวิสาหกิจจำนวน 2 คน (ร้อยละ 1.4) ส่วนใหญ่มีสถานภาพอยู่ด้วยกัน จำนวน 95 คน (ร้อยละ 64.2) รองลงมาคือ แยกกันอยู่ จำนวน 36 คน (ร้อยละ 24.3) หย่าร้าง จำนวน 13 คน (ร้อยละ 8.8) และเสียชีวิต จำนวน 4 คน (ร้อยละ 2.7) ตามลำดับ

พฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอุบลรัตน์ราชกัญญาราชวิทยาลัย

1. **ด้านการศึกษา** มีพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอุบลรัตน์ราชกัญญาราชวิทยาลัยด้านการศึกษามากที่สุด คือ นักเรียนสามารถทำงานเป็นกลุ่มและเกิดความพอใจในการทำงานกลุ่มร่วมกับผู้อื่นได้ เป็นอย่างดี ($\bar{X} = 3.82$) รองลงมาคือ นักเรียนมีแรงบันดาลใจต่อการเรียน ($\bar{X} = 3.75$) นักเรียนมีความเอาใจใส่ในการเรียนอยู่เสมอ ($\bar{X} = 3.66$) นักเรียนพยายามตั้งใจเรียนในทุกรายวิชาเสมอ ($\bar{X} = 3.60$) นักเรียนคิดพิจารณา ไตร่ตรองหาเหตุผลที่ถูกต้องพร้อมกับการแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยเหตุผลที่เหมาะสมเสมอ ($\bar{X} = 3.49$, S.D = 0.95) นักเรียนมีความพยายามศึกษาหาความรู้เสมอ ($\bar{X} = 3.49$, S.D = 0.86) นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อการงานที่ให้ทำ ($\bar{X} = 3.47$) นักเรียนตรวจสอบงานที่ทำก่อนส่งงานอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.19$) และที่น้อยที่สุดคือ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักของอิทธิบาท 4 มากน้อยเพียงใด ($\bar{X} = 2.91$) ตามลำดับ

2. **ด้านการประพฤติตนเป็นคนดี** มีพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอุบลรัตน์ราชกัญญาราชวิทยาลัยด้านการประพฤติตนเป็นคนดีมากที่สุด คือ นักเรียนไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มสุรา ไม่เสพสิ่งเสพติดให้โทษ ไม่เล่นการพนัน และไม่มั่วสุมอบายมุขทั้งปวง ($\bar{X} = 4.52$) รองลงมาคือ นักเรียนมีความสำนึกและกตัญญูรู้คุณของบิดามารดาครูอาจารย์อยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.19$) นักเรียนเชื่อฟังพอใจในคำสั่งสอนและปฏิบัติตามอยู่ในโอวาทของบิดาและ มารดาเสมอ ($\bar{X} = 4.08$) นักเรียนมีความเพียรพยายามปฏิบัติตามกฎหมาย ตระหนักในจารีตประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.06$) นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบที่โรงเรียนกำหนดและมีความพอใจในการที่อยู่ในกฎและระเบียบวินัยของโรงเรียน ($\bar{X} = 3.99$) นักเรียนมีความขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา มีน้ำใจ และยึดมั่นในหลักคุณธรรมจริยธรรมอยู่เสมอ ($\bar{X} = 3.91$) นักเรียนสามารถยอมรับเมื่อมีผู้กล่าวตักเตือน ยอมรับและนำไปปรับปรุงแก้ไข ($\bar{X} = 3.88$) นักเรียนเชื่อฟังพอใจในคำสั่งสอนและปฏิบัติตามอยู่ในโอวาทของครูอาจารย์เสมอ ($\bar{X} = 3.87$) นักเรียนเพียรพยายามทำความดี ศึกษาและคิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล ($\bar{X} = 3.79$) และที่น้อยที่สุดคือ นักเรียนมีความสุภาพอ่อนโยน มีสัมมาคารวะต่อผู้อื่น ($\bar{X} = 3.72$) ตามลำดับ

3. ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว พฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอุบลรัตน์ราชกัญญาราชวิทยาลัยด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัวมากที่สุด คือ นักเรียนเคารพเชื่อฟังบิดามารดาและบุพการีในครอบครัว ($\bar{X} = 4.41$) รองลงมาคือ นักเรียนกตัญญูรู้คุณของบิดามารดาอยู่เสมอแล้วเพียรพยายามตั้งมั่นในความกตัญญู ($\bar{X} = 4.17$) นักเรียนช่วยเหลือครอบครัวในทุกโอกาสที่ทำได้ด้วยความพอใจ ($\bar{X} = 4.11$) นักเรียนนำคำที่ผู้ปกครองตักเตือนมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นเสมอ จะยอมรับและปรับเมื่อตนทำผิด ($\bar{X} = 3.96$) นักเรียนประพฤติตนสมกับเป็นผู้ดำรงวงศ์ตระกูลที่ดีเสมอ ($\bar{X} = 3.72$, S.D = 0.94) นักเรียนใช้จ่ายอย่างประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย พอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ ($\bar{X} = 3.72$, S.D = 0.93) และที่น้อยที่สุดคือ นักเรียนรู้จักอดออม เพื่ออนาคตของตนเองและครอบครัว ($\bar{X} = 3.69$) ตามลำดับ

4. ด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียน พฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอุบลรัตน์ราชกัญญาราชวิทยาลัยด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียนมากที่สุด คือ นักเรียนมาโรงเรียน และเข้าเรียนให้ตรงเวลา ไม่หนีเรียน ($\bar{X} = 4.12$, S.D = 0.99) รองลงมาคือ นักเรียนแต่งกายและประพฤติปฏิบัติตนตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.12$, S.D = 0.95) นักเรียนรักและภาคภูมิใจ ในโรงเรียนที่ตนศึกษาอยู่ ($\bar{X} = 4.11$) เมื่อนักเรียนกระทำผิดต่อระเบียบวินัยของโรงเรียน นักเรียนพร้อมที่จะยอมรับและแก้ไขปรับปรุงตนเองเสมอ ($\bar{X} = 3.91$, S.D = 0.98) นักเรียนกตัญญูรู้คุณของครูอาจารย์ และฝึกฝนในการเรียน ($\bar{X} = 3.91$, S.D = 0.90) นักเรียนปฏิบัติงานเหมาะสมกับกาลเทศะมีความสุภาพ อ่อนโยนทั้งกาย วาจา ใจ ($\bar{X} = 3.89$) นักเรียนให้ความร่วมมือ กับครู/อาจารย์และโรงเรียน ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของ โรงเรียนอย่างขยันขันแข็ง ($\bar{X} = 3.88$) นักเรียนเชื่อฟังคำสั่งสอนอบรมของครูอาจารย์ทุกท่าน ($\bar{X} = 3.87$) นักเรียนรู้จักเสียสละเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เห็นประโยชน์ส่วนรวมและรักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน ($\bar{X} = 3.81$) และที่น้อยที่สุดคือ นักเรียนมีความรับผิดชอบ ดูแลรักษาความสะอาดห้องเรียน อาคารเรียนและรักษาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้สวยงาม ($\bar{X} = 3.79$) ตามลำดับ

5. ด้านความรับผิดชอบต่อชุมชนและประเทศชาติตามหลักอิทธิบาท 4 พฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอุบลรัตน์ราชกัญญาราชวิทยาลัยด้านความรับผิดชอบต่อชุมชนและประเทศชาติตามหลักอิทธิบาท 4 มากที่สุด คือ นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมวันพ่อ วันแม่ พร้อมนำเอาพระ

ราชดำรัส ของพระองค์มาปฏิบัติด้วยความรักและตั้งใจปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.32$) รองลงมาคือ นักเรียนมีความรัก ภาควุมใจต่อท้องถิ่นของตนเอง ($\bar{X} = 4.12$) นักเรียนมีความเต็มใจสืบสาน ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.10$) นักเรียนช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.96$) นักเรียนมีความพยายามในการช่วยเหลือ และพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า ($\bar{X} = 3.95$) เมื่อ นักเรียนทำผิดต่อจารีตประเพณีของชุมชนหรือและถูกว่ากล่าวตักเตือน นักเรียนพร้อมที่จะยอมรับและ ปรับปรุงแก้ไข ($\bar{X} = 3.93$) นักเรียนรักษาความสะอาดแหล่งน้ำ อากาศ สวนสาธารณะ ($\bar{X} = 3.91$) นักเรียนส่งเสริมสนับสนุนการปกครองในระบบประชาธิปไตย ($\bar{X} = 3.87$) นักเรียนใช้สิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม และประหยัด ($\bar{X} = 3.84$) และน้อยที่สุดคือนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและ เผยแพร่หลักธรรมทางศาสนากับชุมชนและท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.80$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาวิเคราะห์อิทธิบาท 4 ที่มีผลต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของ นักเรียนโรงเรียนอุบลรัตนราชกัญญาราชวิทยาลัย ตำบลบางแก้ว อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ได้ผลการศึกษาที่มีความน่าสนใจในหลายประเด็นตามการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนใน โรงเรียน ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านการประพฤติตนเป็นคนดี ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความ รับผิดชอบต่อโรงเรียน และด้านความรับผิดชอบต่อชุมชนและประเทศชาติ ซึ่งทั้ง 5 ด้านข้างต้นนั้น มี ความแตกต่างและมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับเกรดเฉลี่ยสะสมของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนอุบลรั ตราชกัญญาราชวิทยาลัย ตำบลบางแก้ว อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยสอดคล้องกับงานวิจัย ของ นิรุช เหลือลัมย์ (2552) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อ เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียน และศึกษาผลของการใช้ รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาที่ พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2552 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แผนการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา และแบบวัด คุณธรรมจริยธรรมจำแนกตามความรู้ทางคุณธรรมจริยธรรม เจตคติต่อคุณธรรม จริยธรรม เหตุผล เชิงจริยธรรม และพฤติกรรมเชิงทั้ง 3 ด้านได้แก่ 1) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต 2) ด้านความเมตตากรุณา และ 3) ด้านความมีระเบียบวินัยในตนเอง ดำเนินการวิจัยโดยใช้แบบแผนการทดลองแบบศึกษากลุ่ม เดียววัดสองครั้ง (The One – Group Pretest – Posttest Design) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติทดสอบ ค่าทีและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้ 1. รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้าง คุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษามี 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นประสบการณ์ 2) ขั้น

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 3) ชั้นศึกษาและวิเคราะห์ 4) ขั้นสรุป 5) ขั้นปฏิบัติและนำไปประยุกต์ใช้ และ 6) ชั้นประเมินผล 2. นักเรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ทางคุณธรรมจริยธรรม เจตคติต่อคุณธรรมจริยธรรมเหตุผลเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ทั้งด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความเมตตากรุณา และด้านความมีวินัยในตนเอง หลังร่วมกิจกรรมสูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนร่วมกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. แผนการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา มีประสิทธิภาพเท่ากับกับ 81.60/91.50 โดยมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 77.77 4. ค่าขนาดอิทธิพลของแผนการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมที่มีต่อระดับคุณธรรมจริยธรรมทั้ง 3 ด้าน มีค่าอิทธิพลอยู่ระหว่าง 0.51 – 0.83 ซึ่งหมายความว่า มีค่าอิทธิพลอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับสูง

นอกจากนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาพร จันทรัมย์ (2559) ที่ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) กรอบแนวคิดการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย (1) การบริหารโรงเรียน 4 ด้าน (2) การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม 3 ด้าน และ (3) ความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม 7 ด้าน 2) สภาพปัจจุบันของการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษาารวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน การบริหารงานทั่วไปมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.214$) ส่วนความเข้มแข็งทางคุณธรรมของนักเรียนรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางความเมตตามีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.833$) สภาพที่พึงประสงค์รวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด การบริหารงานบุคคลมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด สำหรับความเข้มแข็งทางคุณธรรมของนักเรียนรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา มี 4 กลยุทธ์หลัก คือ (1) เร่งสร้าง “ต้นแบบ” ความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม (2) เชื่อมโยงภาคีเครือข่ายและสังคมมี “เอกภาพ” ในการขับเคลื่อนการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม (3) พัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้มุ่งสร้างความ “เข้มแข็ง” ทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน (4) บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ “พอเพียง” เข้ากับการบริหารงบประมาณให้โปร่งใสและตรวจสอบได้

และสอดคล้องกับ ชัยวัฒน์ภัทร เลาสัตย์ (2551) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาโดยบูรณาการพุทธธรรมในโรงเรียนวิถิพุทธ ระดับประถมศึกษา จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาโดยบูรณาการพุทธธรรมในโรงเรียนวิถิพุทธ ระดับประถมศึกษา ในจังหวัดสงขลา ในด้านวัตถุประสงค์ ด้านสาระการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสิ่งแวดล้อม ทางกรเรียน และด้านการประเมินผลการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ครูผู้สอนซึ่งทำหน้าที่สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะของกลุ่มโรงเรียนวิถิพุทธ

ระดับประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 2 ในจังหวัดสงขลา 174 คน และนักวิชาการศึกษา ศึกษานิเทศก์ ผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ครูผู้สอนศิลปศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธ จังหวัดสงขลา จังหวัด จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ ข้อมูล ใช้การคำนวณ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ในองค์ประกอบการจัดการ เรียนการสอน ด้านวัตถุประสงค์การสอน ด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน และด้านการวัดและ ประเมินผล และมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยในด้านวัตถุประสงค์การสอนและ ด้านการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน 2. นักวิชาการศึกษา ศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ จังหวัด สงขลา และครูผู้สอนศิลปศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธ มีความคิดเห็น

สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาแนวพุทธมีความสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา โดยควรกำหนดวัตถุประสงค์ โดยใช้หลัก ไตรสิกขาในการบูรณาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม ควรมีเนื้อหาสาระที่หลากหลาย เน้นให้ ผู้เรียนได้สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามความคิด จินตนาการ อย่างอิสระ สอดคล้องกับความสนใจ สภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของผู้เรียน และสอดแทรกหลักพุทธธรรมที่สามารถใช้เป็นหลักในการทำงาน ศิลปะ และการประพฤติตนเป็นคนดี เช่น อิทธิบาท 4, เบญจศีล เบญจธรรม เป็นต้น ครูผู้สอนควรเป็น แบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้เรียน ทั้งในด้านการงานศิลปะและในด้านความประพฤติ และควรจัดกิจกรรม การเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมศิลปะร่วมกับผู้อื่น ควรมีบรรยากาศการเรียนการสอนที่ เน้นความร่วมมือ การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ในการทำกิจกรรมศิลปะ ห้องเรียน ศิลปะ ควรมีบรรยากาศสงบ ใกล้เคียงธรรมชาติเพื่อให้ผู้เรียนได้ทำงานศิลปะ อย่างมีสมาธิและมีความสุข และ ควรมีการวัดและประเมินผล ตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลายให้ครอบคลุมด้านตามหลัก ภาวนา 4 3. นักวิชาการศึกษา ศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ จังหวัดสงขลา และ ครูผู้สอนศิลปศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธมีข้อเสนอแนะว่าต้องการงบประมาณ ในด้านวัสดุอุปกรณ์ทาง ศิลปะ รวมถึงยังขาดห้อง ปฏิบัติการทางทางศิลปะ และ ต้องการให้มีการอบรมพัฒนาครูศิลปศึกษา และพาครูศิลปศึกษาไปศึกษาดูงาน เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา โดยบูรณาการพุทธ ธรรม อย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

การศึกษา วิเคราะห์อิทธิบาท 4 ที่มีผลต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนอุบลรัตนราชกัญญาราชวิทยาลัย ตำบลบางแก้ว อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มี ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะ ในการทำวิจัยในครั้งถัดไป ดังนี้

1) ควรมีการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลายในต่างระดับของการศึกษามากขึ้น คือ ประถมศึกษา ปริญญาตรี หรือสูงกว่าปริญญาตรี เป็นต้น เพื่อให้ทราบถึงการพัฒนาคุณธรรม

จริยธรรม โดยใช้หลักธรรมของพระพุทธศาสนาเป็นตัวแปรสำคัญและเป็นตัวชี้วัดต่อการปฏิรูปการศึกษาไทยได้อย่างยั่งยืนตามบริบทสภาพแวดล้อมของประเทศไทย

2) ควรมีการศึกษาที่เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติม) จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนาแบบกลุ่มจากผู้เชี่ยวชาญที่กำหนดนโยบายและพระสงฆ์ที่มีบทบาทสำคัญต่อการศึกษาไทย ในปัจจุบัน หรืออาจใช้วิธีการสังเกตกลุ่มตัวอย่างเพื่อวิเคราะห์ก่อนและหลังการเก็บตัวอย่าง เพื่อให้ทราบผลการวิจัยที่น่าเชื่อถือมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ*. ค้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2562 จาก <http://www.moe.go.th>.
- บัญชา ท่าทอง. (2556). *ศึกษาการใช้หลักอิทธิบาท 4 พัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- ปราชญา กล้าพจัญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง. (2544). *หลักและทฤษฎีการบริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พยุงค์ดี จันทรสุนทร. (5242). *การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในระบบการศึกษาไทยท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2544). *พุทธศาสนากับการพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- พระธรรมปิฎก. (2542). *พุทธธรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2554). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)*.
- สุจิตรา บุญรัตน์พันธุ์. (2557). *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- สุทธิ ทองประดิษฐ์. (2533). *ทฤษฎีการบริหาร*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.
